

mgr inż. Aleksandra Luks

Mazowiecka Agencja Energetyczna

**PROJEKT RELATED I JEGO KONCEPCJA NISKO- I
ULTRA-NISKOTEMPERATUROWYCH SYSTEMÓW
CIEPŁOWNICZYCH**

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 768567

Warszawa, 25.02.2021

Tło projektu

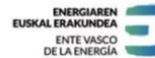
- System ciepłowniczy jest jednym z najbardziej **energooszczędnych systemów dostarczania ciepła w środowisku miejskim**. Ciepłownictwo jest również określane jako kluczowy system mający na celu dekarbonizację energii grzewczej w europejskich miastach, ponieważ pozwala na **sprawną integrację i równoważenie źródeł odnawialnych i odpadowych źródeł ciepła z wysoką wydajnością i ekonomicznością skali**.
- Pomimo tego ciepłownictwo komunalne obsługuje obecnie **zaledwie 12%** obywateli Europy, podczas gdy badania wykazały, że systemy te można rozszerzyć **do 50% udziału w rynku w 2050 r.**

Konsorcjum projektu

Okres realizacji projektu:

listopad 2017 - październik 2021

Koncepcja

Potrzebne zmiany w ciepłownictwie wymagają konwersji aktualnej koncepcji DH. Na nadchodzącym rynku energii ciepłownictwo musi ewoluować w zakresie:

- ❖ obniżenia temperatury pracy w celu integracji przemysłowych źródeł ciepła niskiej jakości;
- ❖ wprowadzenia większego udziału odnawialnych źródeł energii;
- ❖ wprowadzenia rozproszonych źródeł ciepła;
- ❖ zagwarantowania opłacalności ekonomicznej z tendencją do zmniejszania obciążenia cieplnego w związku z ewolucją budynków Near Zero Energy.

Koncepcja

RELaTED zapewni innowacyjną koncepcję zdecentralizowanego rozwiązania sieciowego o ultra niskiej temperaturze (ULT), która może **utorować drogę do rozbudowy i modernizacji istniejących sieci ciepłowniczych, pozwolić na włączenie źródeł ciepła o niskiej jakości** przy minimalnych ograniczeniach a także **wprowadzić i ustanowić sieci ciepłownicze na wschodzących rynkach UE.**

Ponadto ULT DH **obniża koszty operacyjne ze względu na mniejsze straty przesyłowe ciepła, lepszą charakterystykę energetyczną ciepłowni i szerokie wykorzystanie zdekarbonizowanych źródeł energii przy niskich kosztach krańcowych.**

Koncepcja

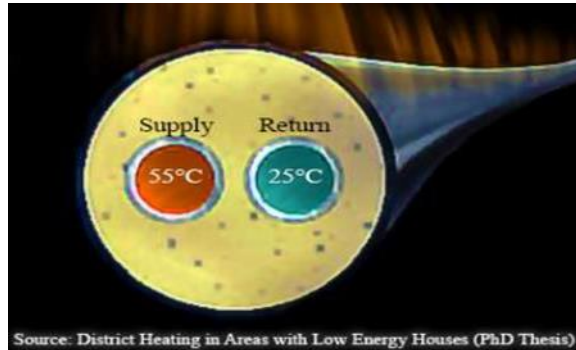
Obniżenie strat przesyłowych polegające przede wszystkim na obniżeniu w sposób zrównoważony temperatury zasilania i powrotu sieci ciepłowniczej, gwarantujące ciągłość pracy systemu.

Przewiduje się **gradację temperatur definiujących klasę systemu:**

DH system		Heating system	
T_{flow} [°C]	T_{return} [°C]	Design temperature [°C]	Type
100	50	90/70	Radiator
80	40	70/40	Radiator
60	30	55/30	Radiator
45	30	35/30	Floor heating

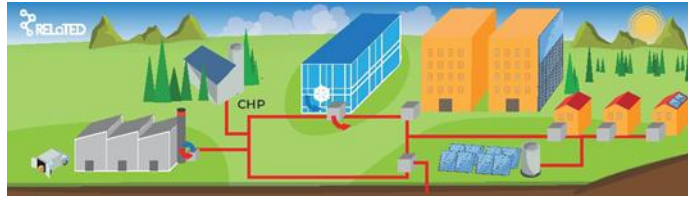
Koncepcja

Wprowadzenie w systemie dystrybucji rozwiązania polegającego na **umieszczeniu rurociągów zasilających i powrotnych w elastycznej rurze wypełnionej materiałem izolacyjnym** zmniejsza nakłady inwestycyjne.

Rozproszenie zasilania systemu ciepłowniczego w ciepło poprzez **stosowanie systemu kilku ciepłowni** odpowiednio zlokalizowanych, co poprawia bezpieczeństwo pracy systemu ciepłowniczego i **obniża koszty transportu ciepła**.

Koncepcja

Obniżenie emisyjności systemów ciepłowniczych oraz poprawa ich ekonomiki

- wprowadzenie paliw niskoemisyjnych oraz stosowanie wysokosprawnej kogeneracji;
- stosowanie OZE, przede wszystkim biomasy i energii słonecznej z magazynowaniem energii cieplnej lub też wprowadzaniem jej do systemu ciepłowniczego;
- wykorzystywanie ciepła odpadowego np.: z przemysłu;
- wykorzystywanie pomp ciepła dla uzyskiwania właściwych parametrów temperaturowych zasilania w ciepło lub też podnoszenie parametrów powrotu;
- lokalne układy chłodzenia (LCS), 10/15°C (generacja chłodu z ciepła) bazujące na odwracalnej pracy pomp ciepła (tri-generacja).

Koncepcja

W procesie zastępowania obecnych sieci ciepłowniczych systemami LT (50-55°C) i ULT (~ 45°C), trzeba rozwiązać krytyczne kwestie, takie jak **usuwanie bakterii Legionella, adekwatność systemów dostarczania ciepła, metody bezpośredniego wprowadzania OZE do sieci energetycznej** itp.

Temperatury na poziomie 30-45°C w sieci ciepłowniczej ULT zmuszają do szczególnej uwagi poświęconej bakterii Legionella. Znaczne ryzyko Legionelli występuje przy temperaturze ciepłej wody użytkowej od 30 do 50°C i wysokie ryzyko od 34 do 45°C. Ponadto w przypadku zaopatrzenia w wodę pitną istnieje ryzyko, gdy temperatura zimnej wody wzrośnie do ponad 20°C przy niskim przepływie. Sposoby zapobiegające rozwojowi bakterii Legionella to **podwyższenie temperatury CWU do 55°C, zmniejszenie objętości wody użytkowej, dezynfekcja poprzez okresowe podwyższanie temperatury CWU do 60-70°C.**

Koncepcja

Założenia:

- Temperatura ciepłej wody nie może być niższa niż 55°C podczas normalnej pracy i 45°C w szczytowych obciążeniach.
- Temperatura robocza wody na wylocie z pojemnościowego podgrzewacza wody nie może być niższa niż 60°C.
- Temperatura wody na powrocie do pojemnościowego podgrzewacza wody nie może być niższa niż 50°C.
- Instalacja CWU musi być zaizolowana zgodnie z uznanymi normami krajowymi lub międzynarodowymi.

Koncepcja

OCZEKIWANE REZULTATY

- Zwiększona wydajność operacyjna produkcji ciepła
- Włączanie odnawialnych źródeł energii, przemysłowego ciepła odpadowego, skojarzonego wytwarzania ciepła i energii
- Obniżenie ostatecznego kosztu ciepła dzięki mniejszym stratom ciepła w dystrybucji
- Redukcja emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczenia powietrza
- Opracowanie systemu cen ciepła, który pozwoli na integrację schematów zmiennych cen energii

Zastosowane technologie

RELaTED zintegruje obecne technologie z nową koncepcją ULT DH, przy temperaturach dystrybucji poniżej obecnie działających komercyjnie sieci ciepłowniczych.

TECHNOLOGIA ROZDZIELNEGO OGRZEWANIA

Rozwinięta koncepcja węzła ciepłowniczego za pomocą **trójfunkcyjnych podstacji (3FS)**, które umożliwią podłączenie sieci ultra niskich temperatur (ULT), systemów solarnych BILTST, pomp ciepła DHRHP i innych systemów HVAC budynków lub źródeł ciepła odpadowego. Węzeł cieplny 3FS umożliwi **dwukierunkowy przepływ ciepła z rozliczaniem energii netto** w celu włączenia ciepła z lokalnego odnawialnego źródła energii lub ciepła odpadowego. Pozwalają budynkom działać **bez lokalnego magazynowania ciepła** i integrować budynki jako **rozproszone źródła ciepła w sieci ciepłowniczej**.

Zastosowane technologie

TECHNOLOGIA POMPY CIEPŁA

Odwracalna pompa ciepła zostanie zintegrowana z sieciami ciepłowniczymi jako **główne źródło ciepła, przy stałych temperaturach 30-45°C**. Gruntowe pompy ciepła osiągają współczynnik wydajności COP na poziomie **5,8 - 6,5**. Jednak z uwagi na warunki geograficzne, klimatyczne, geodezyjne oraz eksploatacyjne panujące w realiach Polski, pompy powietrzne mogą także służyć jako rozwiązanie wpisujące się w koncepcję RElated.

Przemysłowe ciepło odpadowe również jest uwzględniane jako źródło energii. Awaryjne źródło szczytowe ze względów bezpieczeństwa i zapewnienia płynności pracy przedsiębiorstwa ciepłowniczego jest uwzględniane w postaci **kotłów gazowych lub jednostek kogeneracyjnych**.

Zastosowane technologie

TECHNOLOGIA ZINTEGROWANYCH SYSTEMÓW SOLARNYCH

RELaTED integruje dwa typy kolektorów jako elementy zintegrowanej z budynkiem słonecznej instalacji termicznej (BILTST). Różnią się one estetyką i przydatnością geograficzną:

Przeszlony system kolektorów

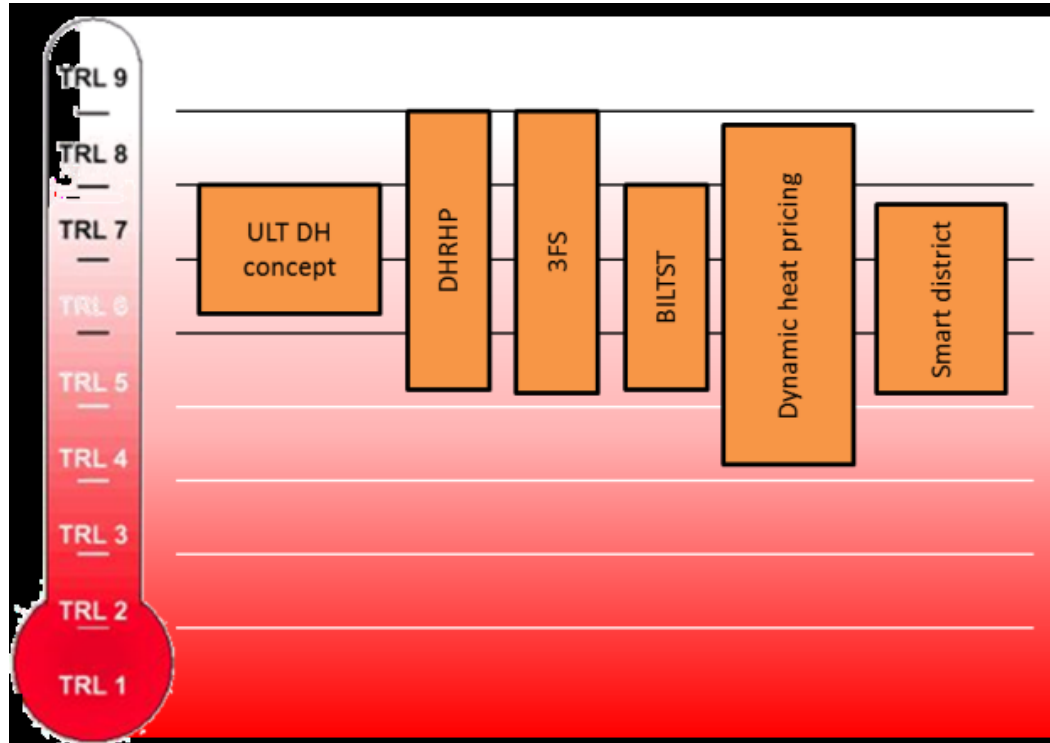
Całkowicie polimerowe kolektory słoneczne charakteryzują się estetyczną integracją z przegrodą zewnętrzną budynku, pokonując istniejące bariery instalacyjne i zmniejszając całkowite koszty na placu budowy.

Nieszklwiony system kolektorów

Nieszklwiony kolektor jest zintegrowany z obudową architektoniczną, którą można w dużym stopniu dostosować pod względem estetyki i integracji z projektami architektonicznymi.

Poziom TRL

Instalacje pilotażowe

- **BELGRAD (SERBIA)**

Miejska sieć ciepłownicza w Belgradzie dostarcza 3500 GWh dla około 50% miasta. RElATED wdroży konwersję niskotemperaturową jednej podsieci składającej się z kilku gospodarstw domowych i budynków mieszkalnych o nowoczesnych poziomach izolacji. Spodziewane są poziomy temperatury sieci ~ 50-55°C.

- **VINGE (DANIA)**

RELaTED zademonstruje swój system ULT DH dla nowych niskoenergetycznych projektów z dużym udziałem energii odnawialnej z najlepszym możliwym rozwiązaniem podatkowym dla właścicieli domów i przedsiębiorstw ciepłowniczych oraz minimalnym wpływem na środowisko.

- **TARTU (ESTONIA)**

94% energii dostarczanej konsumentom w Tartu pochodzi z biomasy i torfu. RElATED opracuje strategię zakupu ciepła od jednego lub kilku przemysłowych wytwórców ciepła odpadowego o szacowanej mocy od 0,5 do 1 MW.

- **IURRETA (HISZPANIA)**

W ramach RElATED zostanie przeprowadzona konwersja ULT sieci ciepłowniczej, z konwersją LT systemów dostarczania ciepła w budynkach. Temperatury pracy w głównej sieci dystrybucyjnej będą przystosowane do ~ 40-45°C.

Model finansowy

Model opiera się o koszty krańcowe obliczane dla sieci ciepłowniczej na podstawie godzinowej. Uwzględnia wieloletnią produkcję ciepła. Dane wejściowe to:

- **Moce zakładów produkcyjnych:** liczba zakładów produkcyjnych, ich moc nominalna, dostępność oraz źródło paliwa wykorzystywane do produkcji ciepła.
- **Obliczanie zapotrzebowania na ciepło sieciowe:** profile obciążenia bazują na podstawie zagregowanych danych godzinowych lub miesięcznych.
- **Temperatury zasilania i powrotu CW:** ważne zmienne ze względu na straty ciepła bezpośrednio związane z temperaturami dystrybucji oraz podłączenie rozproszonych źródeł ciepła, takich jak pompy ciepła.
- **Poziomy wydajności zakładów produkcyjnych:** produkcja ciepła jest uzależniona od rodzaju wykorzystywanych paliw oraz technologii produkcji ciepła, które wpływają na koszty eksploatacji ciepłowni.

Scenariusze opłacalności inwestycji

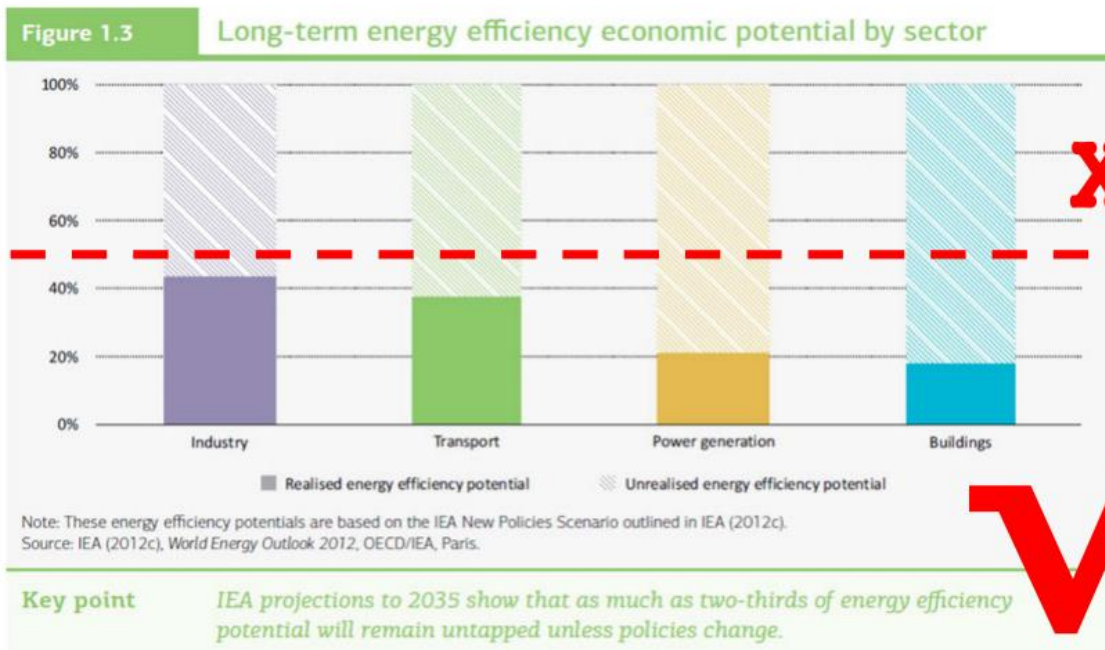

Warunki operacyjne i scenariusze	Warunki szczególne / uzasadnienie
Wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji w nowe zakłady produkcyjne	Referencyjna stopa zwrotu dla infrastruktury: 10% Minimalna stopa zwrotu w przypadku nierentownych inwestycji (-20%): 5%
Korzyści płynące z konwersji LT / ULT sieci ciepłowniczej muszą być podzielone między wszystkie zainteresowane strony	Inwestycje mogą dotyczyć ciepłowni, węzłów ciepłowniczych, wewnętrznych systemów HVAC w budynkach. W przypadku zwiększonej wydajności z powodu eksploatacji LT redukcja kosztów operacyjnych w celu zaspokojenia tego samego obciążenia musi zostać podzielona między interesariuszy.
Weryfikacja wskaźników ekonomicznych dla wszystkich istniejących zakładów, biorąc pod uwagę, że marże są utrzymywane na akceptowalnym poziomie	Obiekty z ekwiwalentem czasu pracy przy pełnym obciążeniu powyżej 3000h pozostaną rentowne. Dochody operacyjne muszą być dodatnie, przy wewnętrznej stopie zwrotu na podobnym poziomie, jak przewidywano w momencie realizacji inwestycji. Można to osiągnąć poprzez wprowadzenie opłaty za dostępność zapasowego wytwarzania ciepła.
Modyfikacja systemu tak, aby redukcja kosztów produkcji ciepła była wykorzystywana do rekompensaty wszystkim zainteresowanym stronom	Użytkownicy końcowi muszą uznać ULT DH za zyskowne np. obniżenie ceny. Operatorzy ciepłownictwa muszą zapewnić rentowność systemu. Wprowadzenie OZE nie może spowodować nierównowagi ekonomicznej całego systemu.

Co z finansowaniem? - wyzwania

- Mała liczba prywatnych inwestycji w efektywność energetyczną (EE)
- Brak ustawowych wytycznych dla projektów
- Problemy na etapie wdrożeń, związane z:
 - długimi okresami zwrotu
 - brakiem środków
- Mała wiedza z zakresu możliwości zastosowania innowacyjnych instrumentów finansowych

Co z finansowaniem? - potencjał

Co z finansowaniem? - możliwe rozwiązanie

Projekt E-FIX, który ma na celu stymulowanie rozwoju projektów energetycznych poprzez rozwój i promocję innowacyjnego finansowania w szczególności EPC, Leasing, Crowdfunding.

Co z finansowaniem? - Projekt E-FIX

TRANSFER WIEDZY

- Partnerstwo projektowe: AT, CZ, HR, PL, GE, AM

WZROST KOMPETENCJI

- Działania nakierowane na podniesienie kompetencji głównych aktorów rynkowych

CENTRUM KOMPETENCJI ENERGETYCZNYCH I FINANSOWYCH

- Ustanowienie zespołu ekspertów
- Zapewnienie interdyscyplinarności ekspertów
- Oferowanie usług doradczych na rzecz projektów energetycznych

Kontakt

Aleksandra Luks
Mazowiecka Agencja Energetyczna
ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. 3 lok. 300
02-362 Warszawa
+48 504 796 353
a.luks@mae.com.pl

Strona internetowa projektu: www.relatedproject.eu

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 768567